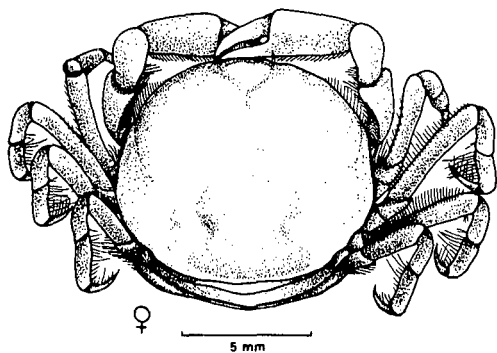

Literatuur over de fauna en de wierenflora van onze kust(-wateren)

door M. S. S. Lavaleye

We lopen langs het strand genietend van het ruisen van de zee en het zonnetje. Is het guur weer, harde wind, dan is de branding met zijn schuimend aanrollende golven indrukwekkend om naar te kijken. En altijd ligt er wel wat aangespoeld. Enorm veel hout en ander drijvend materiaal bij westenwind, vaak begroeid met wieren, zeepokken en manteldieren. Bij oostenwind veel bodemrommel, o.a. stukjes afgerold hout, (levende) schelpen en kokertjes van wormen.

Een deel van de planten en dierenwereld in zee komt ons zo onder ogen. We zouden er wel wat meer over willen weten. Wat is dat voor een kokertje van zandkorrels en zijn die korsten op slakkenhuisjes planten of dieren? Mensen, die je het vraagt, weten het meestal niet of zeggen maar wat. Je kunt natuurlijk naar een Natuurhistorisch Museum stappen, daar weten ze het wel, maar zo'n museum is niet altijd naast de deur. Proberen er zelf achter te komen (met behulp van een boek) is ook een manier. Nou is een boek, waar alles over de flora en fauna van onze kust(-wateren) in staat, niet zo makkelijk te vinden. Ze zijn er wel geweest.

Pinnotheres pisum (vrouwkje), het Erwttenkrabbetje of Mosselteek, een commensaal van tweekleppige weekdieren.
(uit de Decapodentabel, W.M. 111).

Een van de eerste was '*Het Strandboekje*' door Heinsius en Jaspers (1913), een zeer goed boekje (in 2 stukken uitgegeven) in de reeks van '*De Levende Natuur*'. Het was de bedoeling, dat er nog een tweede deel zou worden uitgegeven, waarin de zeldzame en kleinere organismen van onze kust zouden worden behandeld. Maar dat is, helaas, nooit gebeurd. In het zelfde jaar verscheen '*Langs strand en dijken*' van Dorsman; pas veel later (1940) kwam '*Wat vind ik aan het strand*', geschreven door W. J. Prud'homme van Reine. Van dit laatste boekje verschenen heel wat herdrukken en het is tot voor enkele jaren nog in de boekwinkels te koop geweest. Helaas alles is uitverkocht.

Er is echter wel een Engelstalig werkje (Barrett & Yonge, 1976) te verkrijgen, dat zeer goed bruikbaar is voor de Nederlandse kust. Het is rijk geïllustreerd (750 ill. waarvan 280 in kleur), handzaam en niet duur ($\pm f$ 20,—). Degenen, voor wie de Engelse taal een bezwaar is, zullen nog even moeten wachten, tot de vertaling van '*The Hamlyn Guide*' (Campbell & Nichols, 1976) in het Nederlands uitkomt (mei 1977?). Deze '*Hamlyn Guide*' bestrijkt een groter gebied (ook de Middellandse Zee) dan de '*Collins Pocket Guide*' van Barrett & Yonge, maar is daardoor wel minder volledig voor het Nederlandse kustgebied. Rijk geïllustreerd (800 fig. in kleur) en ook niet duur.

Het is heel goed mogelijk dat de strandwandelaar deze boekjes niet uitgebreid genoeg vindt voor bepaalde groepen organismen, of dat hij zich slechts interesseert voor één bepaalde groep. Zo spreken de schelpen op het strand heel wat meer mensen aan dan zeepissebedden of zee-wieren, om nog maar niet te spreken van

de kwallen. Dat komt natuurlijk doordat ze aan stranden rijk vertegenwoordigd zijn en doordat de schelpen, overblijfselen van weekdieren, duidelijk opvallen en makkelijk te verzamelen en te bewaren zijn.

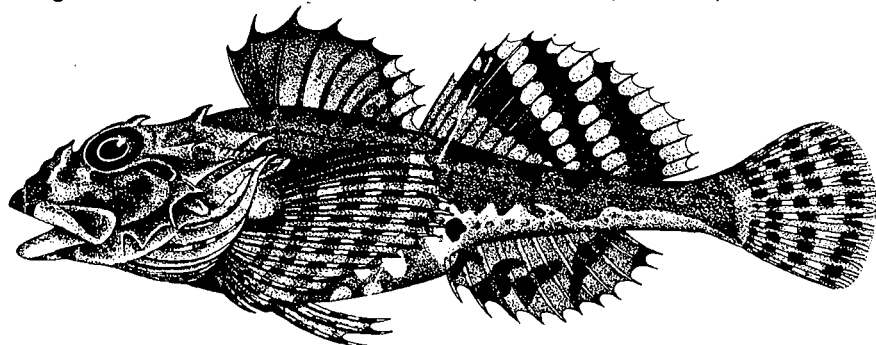
Er zijn dan ook heel wat schelpenboekjes verschenen en er is zelfs een vereniging voor schelpenliefhebbers opgericht (Ned. Malacologische Vereniging). De drie deeltjes van de *'Fauna van Nederland'* door Van Benthem Jutting over Mollusca (Weekdieren) zijn uitstekend, maar helaas evenals het goede boekje van Kaas en Ten Broek (1942) uitverkocht. Entrops boek *'Schelpen vinden en herkennen'* geeft voor iedere soort een goede foto of tekening en beschrijving en is nog in de winkel te krijgen. Fossiele schelpen, die vooral in Zeeland en de Waddeneilanden op het strand te vinden zijn, zult u hierin niet of nauwelijks aantreffen. Hierin voorziet de eerste serie van *'De fossiele schelpen van de Nederlandse stranden en zeegaten'*, handelend over huisjesslakken en stootandjes, gedeeltelijk. De tweede serie, over fossiele tweekleppigen, moet nog uitkomen, maar is gedeeltelijk reeds in afleveringen verschenen in *'Basteria'*, het blad van de Nederl. Malacologische Vereniging (N.M.V.). Zeenaaktslakken, het stiefkindje onder de weekdieren, vindt u slechts in één van de bovengenoemde deeltjes van de *'Fauna van Nederland'* en in een tabel van de Strandwerkgemeenschap. Deze laatste is in bewerking, maar het zal nog wel even duren voordat deze

zeenaaktslakkentabel uitkomt. In de nieuwe serie van de *'Synopsis of the British Fauna'* is echter onlangs (1976) een deel verschenen over de *Opisthobranchia*, waartoe ook de zeenaaktslakken behoren. De prijs is vrij laag en door de zeer goede tekeningen kan de Engelse taal voor de geïnteresseerden geen echt bezwaar vormen.

Een andere groep dieren uit zee, die sterk de aandacht genieten van de hengelaar, gastronom en zeeaquariaan, zijn de vissen. Dat dit werkelijk zo is, blijkt wel uit het feit, dat zowel de *'Zeevissengids'* van Muus als *'Zeevissen'* van Nijssen (2 drukken) in snel tempo uitverkocht waren. Van beide zal waarschijnlijk aan het eind van dit jaar wel weer een herziene druk verschijnen. De pas in de boekhandel verschenen vertaling van *'Fishes of the sea'* door J. & G. Lythgoe bestrijkt de hele Europese kust, dus ook de Middellandse Zee. Het is hierdoor en mede door de kleurenfoto's dan ook een stuk duurder dan de bovengenoemde twee werkjes. Voor de strandvonders is de S.W.G. tabel *'Eikapsels van haaien en roggen'* zeer handig. Deze eikapsels spoelen regelmatig op het strand aan en zijn meestal langs de vloedlijn te vinden.

Voor de rest van de in zee levende groepen van organismen zijn we aangewezen op de

Myxocephalus scorpius, de Zeedonderpad, een algemene vis langs onze kust.
(uit *Zeevissen*, W.M. 65).

Zoekt u een flora voor uw vacantie? Belt u even! meestal weten wij er raad op.

Of beter: komt u zelf eens uitzoeken.

Enkele van de vele nieuw binnengekomen titels:

Flowers of Greece and the Aegean - Huxley & Taylor, 13 1/2 x 20, 185 p., 560 ill., vele in kleur	f 22,40
Alternatieve landbouwmethoden - Eindrapport Inventarisatie, evaluatie en aanbevelingen voor onderzoek, 17 x 24, 412 p.	f 47,50
Recent advances in aquatic mycology - E. B. Gareth Jones 15 x 23 1/2, 724 p., geïll.	f 109,90
Trees and bushes of Europe - Polunin & Everard 14 1/2 x 21 1/2, 203 p., vele kleurenillustraties	f 29,75
Groentetuin voor iedereen - Tj. Buishand Een compleet handboek voor het kweken van groente en kruiden 17 x 22, 271 p., vele ill., in kleur.	f 55,—
Birds of prey - Leslie Brown Their biology and ecology 16 1/2 x 23 1/2, 252 p., vele ill., deels in kleur	f 29,50
Dangerous plants - John Tampion 16 1/2 x 23, 168 p., met tekeningen	f 29,50
De Nederlandse bodem in kleur - H. de Bakker en A. W. Edelman-Vlam Eerder verschenen in het Tijdschrift v. d. Kon. Heidemij. 16 x 24, 147 p., vele ill.	f 35,—

Enkele van de vele aanwezige schelpenboeken:

Sea shells of the world , with values - A. Gordon Melvin 14 1/2 x 21, 139 p., 54 platen, deels in kleur	f 40,40
Shell collecting - S. Peter Dance An Illustrated History; 13 1/2 x 21 1/2, 331 p., enkele tekeningen	f 35,30
Das grosse Buch der Meeresschnecken - S. Peter Dance Verbeterde en mooiere herdruk van het Engelse 'The Encyclopedia of Shells'. 19 x 25 1/2, 295 p., 1520 kleurenillustraties + 73 tekeningen	f 91,25

Hierna volgt een beknopt lijstje van veel gevraagde titels:

Introduction to British lichens - U. K. Duncan	f 35,—
British mosses and liverworts - E. V. Watson	f 76,65
Textbook of pollen analysis - Faegri & Iversen	f 47,50
Tussen de bergen en de zee - Dr. J. I. S. Zonneveld	f 35,—
Elseviers insektengids - M. Chinery	f 45,—
Flowers of South-West Europe , A Field Guide - Polunin & Smythies	f 42,50
Excursion flora of the British isles - A. R. Clapham e.a.	f 34,50
Pflanzensoziologische Exkursionsflora für Süddeutschland - E. Oberdorfer	f 46,75
Norsk of Svensk flora - Joh. Lid	f 84,—
Flowers of the Mediterranean - Polunin & Huxley	f 24,20

Dit alles is slechts een beperkte keuze uit het grote assortiment.

KOM DUS EENS KIJKEN! Vooral de zaterdagdagen zijn echte 'KNNV-dagen'!

Prijzen vrijblijvend; leveringscondities NBB

ARCHITECTURA + NATURA

(D. Latenstein van Voorst)

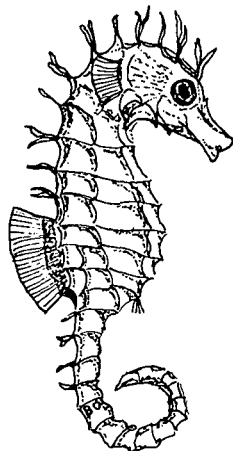
Leliegracht 44 - Amsterdam-C (slechts 3 min. van het oude adres)

Telefoon 020 - 236186 (b.g.g. 995444)

uitverkochte *'Fauna van Nederland'*, de tabellen van de Strandwerkgemeenschap (tegenwoordig in samenwerking met de K.N.N.V. als Wetenschappelijke Mededelingen van de K.N.N.V. uitgegeven) of op de nieuwe serie van de *'Synopsis of the British Fauna'*. De deeltjes van deze series zijn ook voor de amateur meestal goed bruikbaar (Nederlandse taal en/of goede tekeningen). De systematische literatuurlijst aan het einde van dit verhaal laat zien over welke groepen deze deeltjes handelen. Voor de zeer kleine en moeilijk te determineren zeediertjes is vaak alleen maar 'echte' wetenschappelijke literatuur voorradig, wat dus betekent: niet in de Nederlandse taal geschreven, moeilijk, meestal weinig plaatjes en duur. Met deze beestjes kan men maar het best naar een museum stappen.

Vaak gaat de interesse van de natuurliefhebber verder dan het weten hoe een dier heet. Bij het determineren wordt men gedwongen om het dier goed te bekijken en met de hiermee verkregen kennis, krijgt men al een beetje een inzicht in het leven van dat dier. Deze kennis wordt zeker verrijkt door het lezen van *'De ongewervelde dieren'* van Buchsbaum (1969). Hierin wordt voor iedere groep dieren vooral de morfologie (hoe het dier in elkaar zit) en wijze van voortplanting behandeld. Maar over de oecologie en ethologie is of weinig bekend, of alleen maar wat te vinden in zeer verspreide literatuur. De onderzoeker zal dan ook op eigen waarnemingen in het veld moeten afgaan, om hier wat meer over te weten te komen.

Er is echter een bron van informatie waar men uit kan putten en dat is 'Het Zeepaard', het tweemaandelijks orgaan van de Strandwerkgemeenschap (S.W.G.). De leden van deze S.W.G. hebben zich ten doel gesteld om zoveel mogelijk van en over het leven van onze stranden, kusten en kustwateren te ontdekken. Ook pro-

Vignet van de strandwerkgemeenschap: het Zeepaardje.

beren ze andere mensen in hun kennis te laten delen, door wetenswaardigheden in de vorm van leesbare stukjes met tekeningen te publiceren in o.a. 'Het Zeepaard'. Verder worden de verkregen gegevens van vondsten en vangsten al tientallen jaren lang door de S.W.G. in het Centraal Systeem opgeslagen, waardoor men nu een beter beeld heeft gekregen van verspreiding en aantallen van de organismen langs onze kust. Schommelingen of veranderingen in de verspreiding en aantallen kunnen door dit systeem ook tot uiting komen. Van de S.W.G. kan iedereen lid worden.

In dit kort bestek kon natuurlijk niet alle literatuur, die ooit over de zee fauna en flora verschenen is, genoemd worden. De auteur heeft dan ook een selectie moeten maken. Hierbij werd o.a. gelet op bruikbaarheid en wetenschappelijk verantwoord inhoud. De genoemde boeken, die uitverkocht zijn, kan men nog weleens in een tweedehandsboekhandel of antiquariaat op de kop tikken.

Adres van de schrijver: